

Učestalost depresije u starijoj životnoj dobi na području grada Dubrovnika

The incidence of depression in the elderly in the city of Dubrovnik

Anita Budimir

Služba za kardiovaskularne bolesti i intervencijsku kardiologiju, Opća bolnica Dubrovnik,
Dr. Roka Mišetića 2, Branitelja Dubrovnika 29, i Sveučilište u Dubrovniku 20 000 Dubrovnik, Republika Hrvatska
Department of Cardiovascular diseases and Interventional Radiology, General Hospital Dubrovnik,
Dr. Roka Mišetića 2, and University of Dubrovnik, Branitelja Dubrovnika 29, 20 000 Dubrovnik, Croatia

Sažetak

Opisujemo incidenciju depresije u populaciji starije životne dobi u Gradu Dubrovniku. U istraživanje su uključena 43 ispitanika, a provedeno je tijekom 60 dana u 2015. godini. Rezultati pokazuju kako se depresija kod osoba starije životne dobi može javiti kao reakcija na stresove i gubitke povezane sa starosnom dobi.

Ključne riječi: depresija • populacija starije dobi • gerontologija • simptomatologija

Kratki naslov: Učestalost depresije i grad Dubrovnik

Abstract

We describe the incidence of depression in the population of elderly people in the city of Dubrovnik. The study included 43 patients and was conducted in the course of 60 days in 2015. The results show that depression in the elderly may occur as a reaction to the stresses and losses associated with age.

Keywords: depression • old population • gerontology • symptomatology

Running head: The incidence of depression and city of Dubrovnik

Received February 2nd 2016;

Accepted March 5th 2016;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Anita Budimir, *bacc. med. techn., Opća bolnica Dubrovnik, Dr. Roka Mišetića 2, 20 000 Dubrovnik, Croatia* • E-mail: anita.budimir97@gmail.com

Uvod/Introduction

Pojam starosti razvojno je razdoblje u životu pojedinca koje se definira prema kronološkoj dobi osobe, socijalnim ulogama ili statusu ili prema funkcionalnom stanju. Manifestacija i brzina psihičkih promjena u starijoj životnoj dobi ovisi o zastupljenosti sljedećih čimbenika: utjecaj civilizacije, kulture i društva prema starenju i starim osobama, napretku tehnologije, socijalno-ekonomskim promjenama, gubitku zdravlja, simptomima i znakovima bolesti te individualnom pristupu i doživljaju starosti. Starenje nije samo problem pogođene populacije nego i cijelog društva, jer mladi će s vremenom postati članovi te populacije.

Starosna je depresija oboljenje koje postoji kod osoba starijih od 65 godina. Kod osoba starije životne dobi simptomatologija depresije često nije karakteristična te se često kasni s početkom liječenja. Kod starosne depresije prevladavaju tjelesni simptomi, opisuje se postojanje nejasnih bolova, a pogodovati joj mogu nedostatna ili pogrešna prehrana i/ili nedostatno uzimanje tekućine [1].

Problematikom depresije u starijoj životnoj dobi bave se gerontologija i gerijatrija. Gerontologija (grčki: *geron* = star čovjek, *stara osoba*; *logos* = znanost) jest znanost koja proučava biološke procese starenja, fizičke i psihičke promjene u starosti te sociološke probleme vezane uz stariju dob.

Gerijatrija je medicinska grana koja istražuje bolesti čija je prevalencija najveća u trećoj životnoj dobi, kao i metode liječenja starijih ljudi [2].

Udio starijih osoba u općoj populaciji u stalnom je porastu što dovodi do promjena u strukturi i funkcioniranju društva u cjelini. Jedan je od navedenih problema i učestalost pojave depresije u starijoj životnoj dobi jer bolesti bitno smanjuju stupanj kvalitete života starijih osoba [3].

Cilj je rada prikazati učestalost pojavnosti depresije u osoba starije životne dobi u gradu Dubrovniku. Istražuju se rizični čimbenici za pojavu depresije kod starijih osoba, i to biološki rizični čimbenici, tj. dob i spol, te obrazovanje i bračni status.

Metode / Methods

Istraživanje je provedeno slučajnim odabirom ispitanika na području grada Dubrovnika u svibnju i lipnju 2015. godine i bilo je u potpunosti anonimno i dobrovoljno. Sudjelovala su 43 ispitanika prosječne starosne dobi od 76 godina [62-89 godina]. Uporabljeno je modificirani upitnik koji je prethodno korišten u izradi stručnog rada studentice Marije Šilje iz 2011. godine [Marija Šilje: Uzroci i faktori rizika de-

presije kod starih osoba, Sveučilište u Dubrovniku, Dubrovnik 2011.]. Upitnikom su prikupljeni podaci o starosnoj dobi, spolu, bračnom statusu i stupnju obrazovanja (OŠ, SSS, VSS), a sadržavao je i 15 specifičnih pitanja.

U upitniku se zbrajaju odgovori *DA* ili *NE*, svaki odgovor boduje se jednim bodom, a ukupna vrijednost >5 bodova upućuje na prisutnost depresije. Rezultat >10 predstavlja postojanje cjelovite simptomatologije depresije. Suglasnost za ispunjavanje podrazumijevala se ispunjavanjem upitnika, čime se osigurala anonimnost ispitanika. Prikupljeni podaci uneseni su u *Microsoft Excel* tablice prema unaprijed pripremljenom kodnom planu. Za obradu je korištena deskriptivna statistika.

Rezultati/Results

U **Tablici [1]**, prikazan je apsolutni broj i postotak uključenih ispitanika prema spolu.

TABLICA [1] Ukupan broj ispitanika [spol].

Ukupan broj ispitanika	43	%
Ženski spol	24	56%
Muški spol	19	44%

Od ukupnog broja ispitanika (43) koji su sudjelovali u anonimnom ispunjavanju upitnika bilo je 19 muškarca (44%) i 24 žene (56%).

TABLICA [2] Bračni status ispitanika

Bračni status ispitanika	43	%
1. Udovac	18	42%
2. Oženjen	16	37%
3. Samac	7	16%
4. Rastavljen	1	2%
6. Vanbračna zajednica	1	2%

Što se bračnog statusa tiče: 18 je udovaca (42%), oženjenih 16 (37%), samaca 7 (16%), te 1 (2%) rastavljeni i 1 (2%) koji živi u izvanbračnoj zajednici.

TABLICA [3] Stupanj obrazovanja ispitanika

Stupanj obrazovanje ispitanika	43	%
1. bez završene škole	5	12%
2. niža stručna sprema	19	44%
3. srednja stručna sprema	13	30%
4. visoka stručna sprema	6	14%

Od ukupnog broja ispitanika (43), najveći broj ispitanika završilo je osnovnu školu, njih 19 (44%), dok je 13 (30%) sa srednjom stručnom spremom, 6 (14%) ispitanika je s visokom stručnom spremom i 5 (12%) bez završene škole.

Odgovori na specifična pitanja prikazani su u tablicama [tablice 4 do 18].

TABLICA [4] Jeste li zadovoljni svojim životom?

Ukupano odgovorilo ispitanika	43	%
1. <i>DA</i>	31	72%
2. <i>NE</i>	12	28%

Na postavljeno pitanje o zadovoljstvu životom od ukupnog broja 31 ispitanik (72%) odgovorio je potvrdno, dok njih 12 (28%) nije zadovoljno sa svojim životom

TABLICA [5] Jeste li zapostavili većinu svojih aktivnosti i interesa?

Jeste li zapostavili većinu svojih aktivnosti i interesa?	43	%
1. <i>DA</i>	16	37%
2. <i>NE</i>	27	63%

Na pitanje jesu li zapostavili većinu svojih aktivnosti i interesa njih 16 (37%) odgovorilo je potvrdno, dok 27 (63%) ispitanika smatra da nije zapostavilo svoje aktivnosti i interese.

TABLICA [6] Osjećate li da vam je život isprazan?

Osjećate li da vam je život isprazan?	43	%
1. <i>DA</i>	11	26%
2. <i>NE</i>	32	74%

Najveći dio ispitanika, njih 32 (74%) izjasnio se da ne osjeća da im je život isprazan, dok je 11 (26%) ispitanika navelo da osjeća ispraznost života.

TABLICA [7] Dosađujete li se često?

Dosađujete li se često?	43	%
1. <i>DA</i>	17	40%
2. <i>NE</i>	26	60%

Od ukupnog broja ispitanika njih 17 (40%) smatra da se dosađuje često, dok je 26 (60%) ispitanika odgovorilo da se ne dosađuju često.

TABLICA [8] Jeste li u dobro raspoloženi većinu vremena?

Jeste li u dobro raspoloženi većinu vremena?	43	%
1. <i>DA</i>	29	67%
2. <i>NE</i>	14	33%

U dobrom je raspoloženju većinu vremena 29 (67%) ispitanika, dok 14 (33%) nije u dobrom raspoloženju većinu vremena.

TABLICA [9] Bojite li se da će vam se nešto loše dogoditi?

Bojite li se da će vam se nešto loše dogoditi?	43	%
1. DA	20	46%
2. NE	23	54%

Od 43 ispitanika, u strahu od nečeg lošeg njih je 20 (46%), a 23 (54%) ispitanika nisu u strahu.

TABLICA [10] Osjećate li se sretnim većinu vremena?

Osjećate li se sretnim većinu vremena?	43	%
1. DA	28	65%
2. NE	15	35%

Najveći broj ispitanika koji su odgovarali na anketni upitnik navelo je da se osjećaju sretnim većinu vremena 28 (65%), dok je njih 15 (35%) odgovorilo da nisu sretni većinu vremena.

TABLICA [11] Osjećate li se bespomoćnim?

Osjećate li se bespomoćnim?	43	%
1. DA	20	46%
2. NE	23	54%

Osjećaj bespomoćnosti potvrdilo je 20 (46%) ispitanika, dok ih se 23 (54%) ne osjeća bespomoćnim.

TABLICA [12] Želite li češće ostati kod kuće nego izaći van i raditi nešto?

Želite li češće ostati kod kuće, nego izaći van i raditi nešto?	43	%
1. DA	19	44%
2. NE	24	55%

Na postavljeno pitanje o izlascima, njih 19 (44%) češće želi ostati kod kuće, dok 24 (55%) ispitanika želi češće izlaziti iz kuće i raditi nešto.

TABLICA [13] Osjećate li da imate više problema s pamćenjem od ostalih?

Osjećate li da imate više problema s pamćenjem od ostalih?	43	%
1. DA	14	33%
2. NE	29	67%

Od ukupno 43 ispitanika koja su odgovarala na anketni upitnik, njih je 29 (67%) odgovorilo da ne osjećaju probleme s pamćenjem više od ostalih, dok ih je 14 (33%) navelo da imaju problema s pamćenjem više od ostalih.

TABLICA [14] Mislite li da je upravo sada predivno biti živ?

Mislite li da je upravo sada predivno biti živ?	43	%
1. DA	26	60%
2. NE	17	40%

Na postavljeno pitanje vezano za sadašnje življenje, od ukupnog broja ispitanika, njih 26 (60%) smatra da je upravo sada predivno biti živ, a 17 (40%) smatra suprotno.

TABLICA [15] Osjećate li se beskorisno takvi kakvi ste sada?

Osjećate li se beskorisno takvi kakvi ste sada?	43	%
1. DA	18	42%
2. NE	25	58%

Od ukupnog broja ispitanika, njih 18 (42%) osjeća se beskorisno takvi kakvi su sada, dok ih 25 (58%) nema osjećaj beskorisnosti.

TABLICA [16] Osjećate li se puni života?

Osjećate li se puni života?	43	%
1. DA	26	60%
2. NE	17	40%

Od ukupnog broja ispitanika, njih 26 (60%) osjeća se punima života, dok se njih 17 (40%) ne osjeća tako.

TABLICA [17] Osjećate li da je situacija beznadna?

Osjećate li da je situacija beznadna?	43	%
1. DA	12	28%
2. NE	31	72%

Na pitanje o situaciji, njih 12 (28%) osjeća da je situacija beznadna, a 31 (72%) ispitanik ne osjeća beznadnost situacije.

TABLICA [18] Mislite li da je većina ljudi bolja od vas?

Mislite li da je većina ljudi bolja od vas?	43	%
1. DA	6	14%
2. NE	37	86%

Najveći broj ispitanika, njih 37 (86%) ne misli da je većina ljudi bolja od njih, dok 6 (14%) ispitanika misli suprotno.

Od ukupnog broja ispitanika (43) koji su ispunjavali upitnik, bilo je 19 (44%) muškaraca i 24 (56%) žene. U istraživanje su uključeni ispitanici u starosnoj dobi od 62 do 89 godina, a prosječna je životna dob bila 76 godina. Prema bračnom statusu od ukupnog broja ispitanika njih 18 (42%) udovci su, oženjenih je 16 (37%), a samaca 7 (16%), 1 (2%) je rastavljen i 1 (2%) koji živi u izvanbračnoj zajednici. Najveći broj ispitanika ima završenu osnovnu školu - njih 19 (44%), dok ih je 13 (30%) sa srednjom stručnom spremom, 6 (14%) ispitanika s visokom je stručnom spremom i 5 (12%) bez završene škole.

Rasprava/Discussion

Zanimljivo je usporediti opisane rezultate s rezultatima istraživanja koje je proveo Obiteljski centar Varaždinske županije 16. prosinca 2013. godine. Rezultatima je potvrđeno da depresija predstavlja bitan problem psihičkog zdravlja osoba starije životne dobi. To je najčešći psihički poremećaj u navedenoj dobnoj skupini.

Udio osoba oboljelih od depresije u starijoj populaciji, prema rezultatima u kojima su u uporabi tzv. ljestvice depresije, kreće se od 9 do 27%. Najveći je udio depresivnih osoba u ustanovama za starije i nemoćne osobe, prema nekim pokazateljima od 20% do 50% [4].

Depresija kod starijih osoba najčešće se ne manifestira velikim brojem simptoma, već se pojavljuje jedan, dva ili maksimalno tri simptoma koji su uznemirujući i vrlo patogeni na planu subjektivne patnje. No, oni su ujedno i vrlo vidljivi jer se manifestiraju somatski.

Gubitak bliske osobe i proces žalovanja jedan je od uzroka razvoja depresivnih simptoma. Ipak, depresija kod starijih osoba u velikoj je mjeri povezana s tjelesnim bolestima. Tjelesna bolest i depresija mogu se javiti istovremeno, no depresija se može javiti i kao posljedica fizičke bolesti ili pak kao popratni efekt terapije lijekovima.

Na depresiju kod starijih osoba često utječe preseljenje u novu sredinu. Istraživanje provedeno na 454 osobe koje su preselile u starački dom govori kako je 12.6% novopridošlih imalo depresivni poremećaj, dok je 18% posto ispitanika imalo depresivne simptome [4].

Zaključujemo kako se depresija kod starijih osoba može javiti kao reakcija na stresove i gubitke povezane sa starosnom dobi.

Zahvala/Acknowledgement

We want to thank Narcis Hudorovic, MD.PhD for assistance with IMRaD technique, methodology, and for the comments which greatly improved the manuscript.

Authors declare no conflict of interest.

Literatura / References:

- [1] Sherriv LW, Warner SK. Psihologija odrasle dobi i starenja, Naklada Slap, Jastrebarsko, 2000.
- [2] Broz Lj, Budisavljević M, Franković S. Zdravstvena njega neuroloških i infektivnih bolesnika te starijih osoba, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
- [3] Sedić B. Zdravstvena njega psihijatrijskih bolesnika. Zagreb: Zdravstveno veleučilište Zagreb, 2006.
- [4] Obiteljski centar Varaždinske županije. Depresija u starijoj životnoj dobi. Available at: <http://www.ocvz.hr/index.php/edukacijaa/443-depresija-u-starijoj-zivotnoj-dobi>, retrieved at August 30th 2015.